

- *конструктивний*, коли визначну роль відіграють конструктивні рішення та матеріали;
- *планувальний*, коли відбувається незначне ускладнення «плями» плану, але це відбувається на формі навісу або ларьку, або місць для очікування;
- *реklamний*, коли візуальні акценти зміщені у бік реклами та засобів орієнтування, включення світло-кольорових ефектів;
- *стильовий*, де в образному рішенні надається перевага певному стильовому напрямку (стимпанк, кіберпанк, кітч та ін.), й зупинний комплекс переходить з системи утилітарних об'єктів до системи арт-об'єктів;
- *комбінаторний*, при якому відбувається пошук форми за рахунок роботи з елементами, з яких складається «цілісність» (ларьок, навіс, огороження, лавка, урна, освітлення, текстові елементи тощо).

Таким чином, в пошуках чинників, що впливають на композиційний комплекс виявлені технологічні, конструктивні, економічні, соціальні та соціокультурні вимоги; на підставі аналізу творчих робіт студентів виявлені прийоми та підходи до утворення виразної унікальної композиції, засоби трансформації утилітарної функції в систему художньо-естетичних переживань і сприйняття: біонічний, супрематичний, конструктивно-технологічний, рекламно-орієнтаційний, адресно-специфічний, стильовий, комбінаторний та ін. Аналіз світового досвіду дозволив встановити напрямки композиційної діяльності, які є найбільш адаптивними до міського середовища і перспективними в системі історичного або сучасного оточення. Виявлені сучасні матеріали та конструктивні рішення.

АРТ - АНАЛІЗ КОНЦЕПЦІЙ ВІЗУАЛЬНИХ ЗМІН ОБРАЗУ ІСТОРИЧНОГО МІСТА.

Тюрікова О.М., к. пед. н., доцент, Недошитко О.М.
(*Одеська державна академія будівництва та архітектури*)

Актуальність роботи в виявленні візуальних орієнтирів в проектній діяльності архітектора - дизайнера на основі аналізу творчих завдань студентів. Історичні міста є носіями власної легенди та мають особливий колорит. Одеса, Київ, Львів та ін.. тільки своїми назвами виокремлюють різні світи та відчуття, асоціюються з специфічними картиними образу життя, утвореними завдяки походженню,

історичному шляху. Перспективи розвитку таких міст не обмежуються розробкою генплану або громадськими слуханнями та обговореннями.

Міста - носії власного характеру- транслюють власні вимоги до своїх проєктувальників, формують психологічні установки тих, хто з ними стикається. Мешканці нашого міста виокремлюють себе від всього світу визначенням «одесити».. В цій назві проявляється унікальність образу життя, відношення до явищ дійсності, певні риси, які набувають тільки ти, кому пощастило називати себе одеситом незалежно від походження. Мабуть, існують якості, які є в цієї соціальної спільноті, й якісь фактори, що сприяють виникненню та підтримці цих якостей. Які матеріальні форми сприяють формуванню такого самовизначення; чи можливо матеріалізувати дух місцевості або дух часу; завдяки яким матеріальним формам виникає відчуття середовищної атмосфери? На шляху пошуку відповідей на ці запитання звертаємося до філософії культури, психології сприйняття, герменевтики, семіотики культури (Ю.Лотман), структурної антропології (К.Леві-Строс) та ін. Сподіваємося, що в нагоді можуть стати дослідження колективного та індивідуального несвідомого, міфологем та архетипів (К.Юнг), розгляд культури як накопичення знаків, утворених людьми (А.Кармін) та ін..

Стосовно архітектурного середовища та архітектури як форми культури дослідженнями І.Розенсон, Б.Моргуна, А. Лаврент'єва, Старфорда, Ж де Шабаньє розглянуті поняття стилю життя, атмосфери середовища як естетико-емоційного стану, який переживається споживачами та ін..Це надає поштовх практичним експериментам та пошукам нових проєктних технологій. В тому числі, використання творчої уяви та художніх вправ в виявленні проєктних переваг та сталих тем.

Студентам 1-3 курсів було запропоновано утворити колажі на теми: Майбутнє Одеси: іновачії та традиції; Одеса і море: стабільне в хиткому; Одеса- містифікація: видаємо бажане за дійсне, та ін.. Робота проводилася в рамках вивчення навчальних дисциплін «Основи і методи архітектурного проєктування» на 1 курсі та «Дизайн обладнання міського середовища» на 3 курсі. В якості навчальної вправи це ж завдання було запропоновано магістрам 1 року навчання за спеціальностями «Архітектура та містобудування» та «Образотворче мистецтво». Студенти представили за кожною з тематик більше 40 робіт, що дозволяє виявити певні закономірності в баченні студентами (майбутніми архітекторами) Одеси як певного художнього образу в розвитку та встановити асоціативні ряди та провідні художні теми. Так, в роботах з «містифікаціями», увага студентів була націлена на

історичні осередки в центрі міста, які знаходяться в стадії руйнування або некоректного втручання. Образи переважно апокаліптичні або містичні, кольорові відношення напружені або розмиті як на старому фото. Основні теми: руїни, сходи, візуальні коридори спотворених вулиць, мости, люди в різному емоційному стані: від тих, хто парить над землею до тих, хто рухається в натовпі покірних до обставин.. Основні прийоми: гра з масштабом, гіпертрафова увага на планшет або плафон, внесення чужорідного компонента, контрастного оточенню, світло-кольорові ефекти (світловий луч, який сприяє концентрованої увазі; відсутність контрастів за кольором та світлом взагалі, що надає відчуття далекої старини тощо).

Якщо проаналізувати колажі з прогнозом майбутнього, то стикаємося з ностальгією за одеськими двориками, дахами, об'єктами історико-культурної спадщини. Майже всі роботи демонструють розгубленість, бажання запобігти змінам, цінність історичної забудови. Багатоповерхові будівлі пропонують переважно складної форми, з конструктивним або стильовим викликом, які втілюються в образи міста як демонстрація своєрідності, унікальності міста в усі часи.

Основні мотиви: пам'ятки архітектури, люди з анекдотів та байок, бабусі з пірижками, діти. В архітектурних фантазіях про майбутнє люди майже відсутні. Роботи демонструють три підходи до втілення архітектурних інновацій в тканину історичного міста: повне заміщення забудови хмарочосами агресивного вигляду(сприймається як іронія, гротеск) ; розповзання біонічних пластичних мотивів різноповерхової забудови як специфічних супутників або рам для історичних пам'яток.

Асоціативно сприймається як рух кам'яного або полімерного потоку навколо усталених відомих образів та форм; роботи -жарти та шаржі, в яких мішкуються побутові речі, природні форми та будівлі.

Якщо проаналізувати тему «місто і море», то виникають такі ж закономірності: цінність існуючого, краса в співмасштабності людині, великий обсяг природного компонента, введення ігрового та ностальгійного контенту в середовище. Великий відсоток архітектурно-дизайнерських жартів та утворення ігрових ситуації, зрозумілі натяки на те, що в архітектурі Одеси відома тільки «вершина айсбергу», а величезні обсяги відкриті нас тільки чекають. Найбільш розповсюджені образи: пам'ятки архітектури, сходи до моря, одеський трамвай, історичні парусники, скульптура та коштовності минулого, морські істоти, тема хвилі, коралів. Серед прийомів: декоративність, ефекти блиску, театральна - постановочна стилізація, ефект присутності без зображення людини та ін.

Таким чином, аналіз робіт студентів дозволив виявити сталі форми, які потребують збереження в міському середовищі, засоби втілення нового, цінності одеського образу життя: самоіронія, гумор, традиції, море, ігрова установка, яка дозволяє поєднувати різномірне та адаптуватися до нових реалій. Якщо перевести ці висновки на мову професійної педагогіки, то окреслюється певна педагогічна технологія, яка спирається на специфіку мистецтва, яке зіштовхує протилежності в процесі обробки матеріалу творчості, виникає конфлікт, який породжує естетичну та моральну оцінку «нового», «олюдноє» твір. Ця технологія спрямована на формування емоційно - естетичні параметрів та станів середовищної творчості. В ході арт - опанування тем виникає навмисне перетворення випадкової комбінації обставин життя в художньо - практичну цінність. В процесі арт-проробки тем виникають такі явища: неясні відчуття переходять в чітку систему вражень; різномірний предметно- просторовий комплекс стає усвідомленою грою закономірних форм; випадкові елементи та форми збираються ієрархічно; різноманітність можливого обмежується зв'язками головного та допустимого.

Виникає результат - атмосфера (образ, емоційно-масштабна адресність, реалізована через доцільність, привабливість, читаємість форм та їхніх комбінацій. Здійснюється ланка професійних дій: генерування ідеї-формування-корекція первинної форми-реалізація задуму в матеріалі.

Висновки. Арт-аналіз в проектній практиці архітектора дозволяє утворити та оцінити концепції візуальних змін образу історичного міста на підставі емоційно-естетичних засобів мистецтва.